Bořilová, Libuše

Zpráva z Erasmu : Studijní pobyt na Vytautas - Magnus University v Kaunasu

Sacra. 2025, vol. 23, iss. 1, pp. 71-74

ISSN 1214-5351 (print); ISSN 2336-4483 (online)

Stable URL (handle): https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.82711
Access Date: 12. 09. 2025
Version: 20250910

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

MUNI ARTS Masarykova univerzita Filozofická fakulta

Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University
digilib.phil.muni.cz

Zpráva z Erasmu: Studijní pobyt na Vytautas Magnus University v Kaunasu

Libuše Bořilová, FF MU, Ústav religionistiky
e-mail: 539373@mail.muni.cz

V průběhu jarního semestru 2024 jsem v rámci programu Erasmus+ měla možnost studovat na Vytautas Magnus University (dále VMU) v litevském Kaunasu. Tento pobyt mi přinesl řadu cenných zkušeností a zážitků a zároveň mi umožnil poznat systém výuky na univerzitě v jiné zemi.

Prvním krokem k uskutečnění mého cíle studovat v zahraničí bylo vyplnění a odeslání všech potřebných dokumentů. Od svých kamarádů, kteří Erasmus absolvovali přede mnou, jsem slyšela různé strašidelné historky. Celý administrativní proces byl opravdu poměrně nepříjemný a neustále jsem měla pocit, že něco nestíhám odevzdat nebo vyřídit. Tento strach se nakonec ukázal jako neopodstatněný a vše dopadlo dobře.

Nejtěžší pro mě byl moment, kdy mi koordinátorka sociologické fakulty v Kaunasu v poslední možný den odevzdání vrátila studijní smlouvu (tzv. *learning agreement*) s tím, že ji mám poslat na teologickou fakultu. V ten moment jsem propadla panice a byla jsem přesvědčena, že po vší té snaze a přípravách nakonec nikam nepojedu. Naštěstí však byly obě strany velmi vstřícné a situaci se podařilo vyřešit. Já jsem si obhájila religionistickou pozici na sociologické fakultě a nemusela jsem doma vysvětlovat, že nakonec nikam nevyrazím jenom kvůli nezvládnuté administrativě.

Ke studiu na teologické fakultě se mě koordinátorka snažila přesvědčit i na místě a já velmi brzy pochopila proč. Nabídka předmětů pro religionisty v angličtině nebyla tak rozšířená, jak se mohlo na první pohled zdát, i přesto se mi však nakonec podařilo sestavit rozvrh, se kterým jsem byla spokojená.

Nejvíce religionistickým předmětem byl pravděpodobně kurz *Orientalism and Cultural Awareness*, který se zaměřoval především na orientalismus vůči islámu a jeho vliv na mezikulturní setkání a mezinárodní vztahy. V rámci kurzu jsme podrobně analyzovali koncept orientalismu, jak jej v 70. letech představil Edward Said (1978), a zkoumali jeho historický vývoj. Porovnávali jsme, jak se tento fenomén projevoval v minulosti a jak ovlivňuje vnímání islámského světa v dnešním globalizovaném kontextu. Dále jsme se soustředili na události, které přispěly k šíření islamofobního smýšlení na Západě, a analyzovali, jak v nich dochází k nadměrnému zjednodušování a generalizaci muslimských komunit. Například jsme se během jedné z přednášek věnovali útoku na redakci časopisu *Charlie Hebdo* a jeho dopadům na veřejnou debatu a vnímání muslimů v západních společnostech.

Mým nejoblíbenějším předmětem byl ale magisterský kurz *Human Rights and Global Justice*. Díky němu jsem měla možnost poslechnout si mnoho zajímavých litevských osobností působících na poli lidských práv, a to jak na vnitrostátní, tak i na mezinárodní úrovni. Jako religionistka jsem ocenila také exkurzi do Vilniusu, kde jsem měla příležitost zúčastnit se pohanského rituálu organizovaného litevským náboženským hnutím Romuva.

Na VMU jsem dále absolvovala předmět *Sociology and Anthropology*, který mi poskytl hlubší vhled do základů sociologických a antropologických výzkumů. Výuka velké části předmětů často probíhala online, čehož jsem se na začátku trochu obávala. Přednášky ale byly velmi dobře vedené, a i přes online prostředí byl kladen důraz na diskusi probíraného tématu. Skoro ve všech kurzech jsem během semestru musela přednést jednu až dvě prezentace na téma korespondující s obsahem předmětu.

Semestr je na této univerzitě rozdělen do dvou částí, a student si tedy musí projít dvěma zkouškovými obdobími za jeden semestr, avšak větší důraz je kladen na to závěrečné. Moje zkoušky rovněž probíhaly převážně online. Během nich jsem musela v rámci časového horizontu (většinou hodina a půl) sepsat řádně ocitovanou esej na zadané téma.

Kromě těchto předmětů jsem na VMU navštěvovala dva jazykové kurzy: angličtinu na úrovni C1 a litevštinu na úrovni A1. Angličtinu jsem si vybrala zejména proto, abych ji poté nemusela povinně absolvovat po návratu do Brna. Na rozdíl od výuky na Masarykově univerzitě trvají jednotlivé výukové jednotky 45 minut a probíhají čtyři dny v týdnu. I přesto, že jsem si ze začátku nebyla výběrem tohoto předmětu jistá, alespoň mě přiměl si zopakovat anglickou gramatiku a zároveň jsem si užívala, že jsem tu byla jediná cizinka (v ostatních předmětech byl poměr zahraničních a litevských studentů zhruba půl na půl). Díky tomuto předmětu jsem také učila jednu hodinu angličtiny na litevské základní škole, kde jsem prezentovala Českou republiku.

Litevštinu jsem si zapsala, jelikož mě zaujala hned během základního jazykového kurzu v rámci orientačního týdne. Většina mladých obyvatel Litvy mluví plynně anglicky, nicméně poměrně velká část Litevců, zejména ze starší generace, s cizinci automaticky mluví rusky. Během svého pobytu jsem si tak vyslechla mnohá moudra od místních obyvatel, jejichž význam mi zůstává dodnes skryt, protože ani mé „ja něpanimaju“ je často neodradilo. I přesto není znalost litevštiny (ani ruštiny) pro pobyt v Litvě nezbytná. Bylo však krásné, když jsem si mohla objednat kávu v místním jazyce nebo porozumět jídelnímu lístku bez použití překladače. Místní obyvatelé jsou navíc mnohem vstřícnější, když vidí, že se snažíte mluvit jejich jazykem. Často jsem se setkala s tím, že si stěžovali na cizince, kteří v Litvě dlouhodobě žijí, ale nesnaží se jejich jazyk naučit nebo mu alespoň porozumět. Litevci jsou na svůj jazyk velice hrdí, jelikož během carské nadvlády byl po dobu 30 let kompletně zakázán. Jeho zachování tedy pro Litevce znamená symbol odporu a vytrvalosti jejich národa.

Město a ubytování

Kaunas je druhé největší město Litvy, které je českými cestovateli často připodobňováno k Brnu. Kromě srovnatelné velikosti mají tato dvě města společnou rivalitu k hlavnímu městu, která se v Litvě projevuje zejména během basketbalových utkání. Basketbal je v Litvě považován za národní sport a mnoho Litevců o něm hovoří jako o „druhém náboženství“. Zápas týmu „Žalgiris Kaunas“ je téměř povinnou akcí, kterou by měl každý v Litvě zažít – ať už v hospodě u televize nebo přímo v aréně. Atmosféra je v obou případech vždy nezapomenutelná a také díky těmto akcím jsem se snadněji zapojila do místního společenského života.

Velkou výhodou v tomto ohledu bylo i mé ubytování na koleji přímo v centru města, odkud jsem měla vše dostupné do 15 minut chůze. V Kaunasu jsou dvě koleje pro zahraniční studenty – „Baltija“, bývalý hotel v centru města původně pro vysoce postavené politiky minulého století a „Akademija“, komplex ubytovacích budov, který se ale nachází 20 minutovou cestu MHD na okraj města. Sehnat ubytování v „Baltiji“ pro mě upřímně nebylo úplně nejlehčí a nebudu přehánět, když řeknu, že ještě dva týdny před odjezdem jsem neměla tušení, kde budu bydlet. Po velice intenzivním opakovaném obnovování stránek s rezervací místa se mi ale nakonec podařilo jedno sehnat. Odměnou mi za tyto nervy byla možnost vstávat půl hodinu před začátkem první raní přednášky a krásný výhled na Kaunas z devítipatrové budovy.

Město samotné jsem tedy měla na dosah ruky a náležitě jsem si to užívala. Příjemným bonusem bylo, že poslední neděli v měsíci byla všechna státní muzea v Litvě otevřena zadarmo a pokud člověk prošel muzea v Kaunasu, stále se mohl přesunout do Vilniusu, kam cesta trvá vlakem hodinu a půl. Kaunas sice není typicky turistické město a nenabízí mnoho velkých atrakcí, ale pro mě byl velmi příjemným místem k životu. Plně jsem si užívala množství kaváren, parků, možnost procházek kolem řeky a úterních karaoke večerů kde probíhala hlavní část socializace s místními a zahraničními studenty. Turistické nálady jsem si plně užila i na výletech do Estonska, Lotyšska, Polska či Švédska nebo při prozkoumávání litevského pobřeží či zajímavých míst ve vnitrozemí.

Litevská paměť ruského imperialismu

Během pobytu v Litvě nelze přehlédnout silné národní cítění, zejména během státních svátků, kdy litevské vlajky zdobí téměř každý dům a ve větších městech se konají hojně navštěvované průvody a kulturní akce. Litevská národní hrdost je hluboce zakořeněná v jejich historii a dnes se výrazně projevuje ve vztahu k Rusku a aktuálním politickým událostem. Posledních 150 let litevské historie bylo silně ovlivněno ruskou nadvládou – nejprve carským Ruskem a později Sovětským svazem, který ukončil litevský meziválečný pokus o samostatnou republiku. Litva znovu nabyla nezávislost teprve před něco více než 30 lety.

Historie spojená s ruským útlakem je stále živou součástí kolektivní paměti, což ve společnosti vytváří silný odpor vůči jakýmkoli náznakům dominance nebo nadřazenosti ze strany Ruska. Tyto pocity ještě více prohlubuje současná situace na Ukrajině. Litevci intenzivně podporují ukrajinský boj proti ruské agresi, protože v něm vidí paralelu se svou vlastní historií. Zároveň si uvědomují, že Rusko představuje reálnou hrozbu nejen pro Ukrajinu, ale také pro nezávislost Litvy samotné.

V běžné komunikaci s litevskými studenty se například velmi často můžete setkat se silným odporem vůči označování Litvy jako součásti „východní Evropy“. Tento termín si spojují s ruským vlivem a místo toho zdůrazňují svou příslušnost ke střední či severní Evropě. Toto „prozápadní“ směřování se výrazně projevilo například i během oslav dvacetiletého výročí členství v Evropské unii, kdy k litevským vlajkám na ulicích přibyly také vlajky Evropské unie a Ukrajiny.

Je mi samozřejmě jasné, že tento postoj je i odrazem sociální bubliny, se kterou jsem během pobytu přišla do styku, a nelze jej jednoduše zobecnit na celou společnost. Přesto na mě tento důraz na západní, proevropskou a protiruskou identitu

působil mnohem silněji než v České republice, či jiných zemích, které jsem měla možnost navštívit.

Závěrem budu opakovat slova snad všech studentů, kteří využili program Erasmus+ a vyjeli do zahraničí. Můj pobyt v Litvě byl přínosnou zkušeností po studijní i osobní stránce. Toto životní období mi umožnilo nejen získat nové poznatky a dovednosti, ale také poznat odlišný systém vzdělávání a způsob života v jiné zemi. Získala jsem širší přehled o historii a kultuře Litvy a měla možnost navázat kontakty s lidmi z různých zemí. Celkově považuji svoji zkušenost za velmi hodnotnou a vřele ji doporučuji všem, kdo mají možnost ji zažít.

Seznam použité literatury

Said, E. W. (1978). *Orientalism*. New York: Pantheon Books.